

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

לבאר את שלילת הרעש הפנימי שבנפש, ונתבאר שהדבר הראשון שנצרך לעשות לשם כך הוא הסכמה עמוקה בנפש לשבת בשקט.

כעת, הרעש שמתחיל ביתר תוקף הוא מצד ההרגשות והמחשבות בנפש. ונתחיל בביאור סוגיית הרעש הרגשי, רעש הלב.

ישנם אנשים שכח ההרגשה אצלם פועל יותר וישנם אנשים שכח ההרגשה אצלם פועל פחות, אולם הצד השווה שבהם, שכאשר האדם יושב בשקט, אזי ההרגשות שלו מתחילות להתעורר כפי רמת חוזק כח ההרגשה שבקרבו. אם הוא נמצא במקומות נפולים, אזי מתחילים להתעורר בקרבו כל מיני הרגשות נפולות ושליליות, כגון הרגשות שנאה ופחד [בפרט אם יש לו פחד מסוים לשבת בחושך]. השקט יוצר שכל הבעיות שיש בתוך ההרגשות מתחילים להתעורר ול-ההרגשה שקיימים בו, בין מגלגול זה ובין מגלגולים קודמים.

הסוגיא הזו היא מורכבת, ר"א בן הרמב"ם שעוסק בסוגיא זו, מדבר במדרגות הרבה יותר גבוהות. הוא מבאר, שכאשר האדם רוצה להגיע לדביקות השלמה בו יתברך שמו, שבלשונו הוא קורא לזה מדרגת ה"פגיעה", צריך שהנפש תהיה מבודדת מבחוץ ומבפנים, ודרך ההגעה לכך, ע"י הפשטה של כח ההרגשה, להיותו בלתי מורגש. אולם, זוהי מדרגה גבוהה מאד, רק מי שמגיע לעומק עצום בנפש, אזי הוא מגיע למקומות ששם כח המרגיש איננו פועל, ועל-ידי-כן הוא מתנתק רגשית מהעולם, ויושב בדממה עמוקה עד למאד. הוא דילג שם על שלבים קודמים, ונקט במדרגות עליונות מאד. ■ המשך שבוע

הבא - מדרשה של הרב מארגנטינה תשע"ח

חושב ומתבונן על כך עוד פעם ועוד פעם, ומעכל זאת, ולאט לאט, כמה זמן שיקח לכך, יום-יומיים, חודש חודשיים, לבסוף הנפש תעכל שזה חלק מצורת החיים.

דוגמא נוספת, יש בני אדם שבגיל צעיר אוכלים מכל מה שנראה לנגד עיניהם, אולם בשלב מסוים הם לומדים את הסוגיא של עבודת ה' ומתחילים להבין שלבריאיות שלהם גם-כן יש ערך מסוים בעבודת ה', ולכן הם צריכים לשנות את צורת האכילה שלהם. אמנם דבר זה קשה להם בתחילה, שהרי מצד אחד הם רואים אנשים שאוכלים בלי שום חשבון, ומצד שני הם מבינים שהם עשויים לסבול מכל מיני מחלות אם ימשיכו בדרכם. ואזי ישנו שיעור עיכול מסוים עד שהם מתחילים לעכל שהעולם אי-

שכאשר האדם יושב בשקט, אזי ההרגשות שלו מתחילות להתעורר כפי רמת חוזק כח ההרגשה שבקרבו.

ננו הפקר, והאדם איננו יכול לאכול כפי תאוות נפשו. כל זה אפילו בעולם החומר. ומעין כך גם ביחס למהלך הדברים שהוזכר ביחס לאי-הסכמה להימצא בהשקטה, צריך שיעור עיכול מסוים עד שהאדם מעכל שזהו חלק מצורת החיים.

השקטת הרעש הרגשי

העולה בידינו עד כאן, בתחלה נתבאר אופן שלילת החיבור של חמשת החושים החיצוניים לעולם. לאמח"כ התחלנו

דרשה מהרב תהליך השקטה בהתבודדות

רעש פנימי מחמת אי - הסכמה להימצא בהשקטה

בתחילה ההסכמה בנפש היא שכלית, אולם היא צריכה לחדור אט-אט לליבו, שזמן מסוים ביום הוא נצרך להשקט וטוהר. האחד יקרא לזה "ביטולה זהו קיומה", השני יבטא שזה לא גרע משינה שהוא יושן, השלישי יקרא לזה "צרכי הנפש בעצם", והרביעי יקרא לזה "דרך ארץ שקדמה לתורה", כל אחד יגדיר זאת באופן שהוא רוצה, אולם הצד השווה של ההגדרות הללו, שהאדם מסכים בנפשו שנצרך לאדם זמן ביום לשבת ברוגע ושלווה.

כל זמן שאין את ההסכמה הזו בנפש, מאד קשה להשקיט את הרעש שזה יוצר. מי שהוא תלמיד חכם ומתמיד, מרגיש שזה ביטול תורה. אדם עובד השייך לעולם המעשה, מרגיש שהוא יכול כעת להתעסק בעולם המעשה, ואם יש לו איזשהו זמן פנוי, הרי בלאו הכי הוא בקושי לומד, ולכן צריך לנצל זמן זה כעת ללימוד. הנפש תתבע את כל החשבונות שלא יהיו. ההסכמה למציאות זו, צריכה תהליך בנפש, הסכמה שכלית, ולאחר-מכן הסכמה ללבית.

משל למה הדבר דומה, אדם עבר מחלה קיצונית רח"ל, ומסבירים לו שזמן מסוים ביום הוא חייב לעשות פעילות גופנית. אפילו אם קודם לכן הוא לא עשה, אבל כעת הוא מבין שאלו הם צרכי גופו וזה מה שצריך כעת לעשות. מעין אותו דבר בנמשל לנידוננו, זהו חלק מהתהליך שהנפש צריכה לעבור, לא כ-דיעבד, אלא כ-לכתחילה, הסכמה שכלית ורגשית. ההסכמה הרגשית נעשית ע"כ שהוא

פרק ד' | פנימיות התורה

מי שלא חש את הקב"ה לפני שהוא לומד תורה, בודאי שכאשר ילמד תורה יהיה לו הרבה יותר קשה לחוש את מציאותו יתברך שמו, כי מחד יש כאן כח מקרב, אבל מאידך הוא עסוק בדבר אחר שמסיח את דעתו.

אבל ככל שיש לאדם הכנה כסדר לחוש את מציאותו יתברך שמו, "יראת הוי"ה טהורה עומדת לעד", "יראה - ראייה", הוא רואה לפני מי הוא עומד, הקב"ה יושב ומביט עליו ומכח כך הוא מתיירא - "עין רואה", "כדרך שבא לראות בא ליראות", "פנים בפנים דיבר ה' עמכם", אז צורת עסק התורה שלו היא באופן ש"עמו הוא נושא ונותן", הוא חי לפניו יתברך שמו, זוהי תורה!!

מי שהתורה שלו לא נמצאת באיתגליא עם הקב"ה, בהכרח ש"אין בידו כלום", זוהי הלשון שהביא הנפה"ח לעיל, ויביא עוד מיד להלן. משא"כ מי שהתורה שלו מקושרת ומחוברת אליו יתברך שמו, זהו "סוד הוי"ה ליראיו" הוא זוכה למעמקי ההשגה של התורה הקדושה, "נעשה כמעייין המתגבר וכנהר שאינו פוסק!!"

ואמרו עוד (אבות ג, יא): "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתו מתקיימת", כי יראת ה' תחילה היא עיקר הקיום של חכמת התורה. וכמו שאמרו רז"ל (שבת ל"א ע"א): "אמר ר"ל, מאי דכתיב (ישעיה לג, ו) 'והיה אמונת עתיך כו', אמונת, זה סדר זריעים" כו', חשיב שם בזה הפסוק כל הש"ס, ומסיים, ואפילו הכי "יראת ה' היא אוצרו", דימה הכתוב את התורה לרוב תבואות, והיראה לאוצר המחזיק בו המון תבואות ומשתמרים בתוכו, שיראת ה' היא האוצר לחכמת התורה הקדושה, שעל ידה תתקיים אצל האדם, ואם לא הכין לו האדם תחילה אוצר היראה, הרי רוב תבואות התורה כמונח על פני השדה למירמס רגל השור והחמור ח"ו, שאינה מתקיימת אצלו כלל.

בלשון כללי מאוד, צריך לדעת שבדברי חז"ל יש ליראה פנים רבות ביחס לתורה:

מחד כלשון חז"ל שהביא הנפה"ח לעיל, היראה נקראת "שער" - זהו השער להיכנס לדברי תורה. בפנים נוספות שהביא כאן הנפה"ח, היראה נקראת "כלי" - דימה הכתוב את היראה לאוצר, היא נקראת "אוצר" של יראת שמים. בדברי הגמ' בשבת נאמר שהיראה נקראת "קב חומטין" - המקיים את הדברי תורה. ועוד מבואר שם בדברי הגמ' שהיא נקראת "דרתא" - עיקר מקום המדורין, "חבל על דלית ליה דרתא, ותרעא לדרתא עביד". וגם נקראת "מפתחות" - "אוי לו למי שמסרו לו מפתחות חיצוניות, ומפתחות פנימיות אין בידו". וכן יש אופן שהיראה נקראת "קיפ" ליות של תורה" - היא הפנים והמעמקים של הדברי תורה. ועוד ועוד פנים בדברי חז"ל כיצד נקראת היראה ביחס לעסק התורה.

■ המשך בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

היא פנוי הלב והמחשבה מכל דבר זולתו יתעלה והחדרתו אליהם והשכנתו בקרבם.

כאן מבאר ר"א בן הרמב"ם את מהות ההתבודדות הפנימית, שהיא פנוי הלב, כמו שנתבאר לעיל, שזהו פינוי כל שאר הרצונות, והמחשבה מכל דבר זולתו יתעלה, זוהי שלילה שהאדם שולל את הכל, ואז מה שכן יש בו הוא - והחדרתו אליהם והשכנתו בקרבם, שכל מה שמתגלה שם זה רצון ה'. ובעומק, זה יותר מרצון ה', כביכול עצם מציאותו יתברך שמו מתגלה לאדם, וזה נקרא לבדו.

בלשון עמוקה והיינו הך, דורשים חז"ל עה"פ "ושכח נתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך לב כל אחד ואחד. אצל רוב בני האדם אם הקב"ה יכנס לליבם הוא לא יהיה שם לבד אלא עם עוד רצונות הרבה. והרי שהקב"ה לא יכול להתבודד שם ולכן איננו מתגלה. כמו שנתבאר לעיל, המתבודד בה"א הידיעה הוא הקב"ה, "נשגב ה' לבדו", ואם מרוקנים את הלב לגמרי ואין שם כלום אזי כביכול הקב"ה שורה שם, שאזי הוא יכול להתבודד שם לבדו.

הקב"ה שורה בשלימות רק במקום שהוא יכול להיות שם לבדו. ולכן אין מדרגת התבודדות שלימה כאן בעולם. רק לעתיד לבא תתגלה מדרגת התבודדות שלימה, וזה מוגדר בלשון הפסוק "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". גם בהנהגתו של הקב"ה כאן בעולם הוא איננו משרה את שכנתו ומתגלה בשלימות, ועומק הדבר, ראשית מחמת שיש עוד אחרים חוץ ממנו. ובעומק יותר, מחמת שאין את המדרגה שנקראת התבודדות לבד, שהוא מתגלה במקום שאיננו נמצא לבדו. השראת הקב"ה בשלימות תהיה רק לעתיד לבוא, "נשגב ה' לבדו" יהיה רק ביום ההוא.

מדרגת ההתבודדות האמיתית היא מדרגה של ה-לעתיד לבוא, ואיננה מדרגה של העוה"ז. גילוי מדרגה זו הולך ומתחדד באחרית הימים, מחמת שאזי מאיר האור של ה-לעתיד לבוא. והמדרגה לעתיד לבוא היא גילוי של הקב"ה, וזו מדרגת ההתבודדות.

לפיכך, דוד המלך שאמר על עצמו "לבי חלל בקרב", שאין לו שום דבר בליבו, רק שם יכול להתגלות "לב טהור ברא לי אלהים". פנוי הלב והמחשבה מכל דבר זולתו יתעלה, באופן של "חלל בקרבי", שאין שם כלום, והחדרתו אליהם והשכנתו בקרבם, אזי הקב"ה נמצא שם לבדו. הרי שהקב"ה מתגלה שם בבחינת 'לבד', התבודדות של בורא עולם מעין ה-לעתיד לבוא. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על

ספר "המספיק לעובדי ה'"

אות - ה', ו', ז'

ואכן, רבותינו בדורות האחרונים הרחיבו בדברים רבות עד למאד. ואף שאיננו עוסקים במסגרת זו בכך, אך עלינו להבין שהחלק המתבאר כאן בספר הוא חלקי בלבד ביחס ליסודות אמונתנו, אולם החלקים של מציאות ה', יחודו, נצחיותו, אין לו גוף ואין לו דמות הגוף, חידוש העולם, נבואה, נבואת משה, תורה מן השמים ונצחיות שלא תשתנה - כל אחת מהסוגיות הללו צריכה בהירות ולימוד בעיון על מנת להבינה.

למרות שהספר 'דעת תבונות' נוגע לעיתים אף בסוגיות דלעיל, אך עיקר עיסוקו הינו בנושאים הללו: השגחה, שכר ועונש, ביאת משיח, ותחיית המתים.

1) אמר השכל, מהו המתקשה לך בזה.

אם היו שואלים את האדם מה קשה לו בענייני האמונה, האם האמונה בהשגחה, האמונה בשכר ועונש, האמונה בביאת משיח, או האמונה בתחיית המתים, הרי שיש בני אדם ששייבו כי הם מתקשים בכל הדברים.

אולם מאחר שהנשמה היא השואלת, הרי שאין מדובר כאן באדם שלא קרא ולא שנה, אלא בנשמה שחיה חיי אמת, ומבקשת חיי אמת, ולכן תשובת הנשמה היא כדלהלן:

2) אמרה הנשמה, המסיבות הגדולות המתהפכות בעולם המראות תמיד לכאורה הפך ההשגחה ח"ו,

בפתיחת דבריה, אומרת הנשמה כי הקושי הראשון שעומד לנגד עיניה, אלו המסיבות הגדולות המתהפכות בעולם, המראות תמיד לכאורה הפך ההשגחה חס ושלום.

תחילה עלינו לשאול את עצמנו שאלה פשוטה מאד: אדם היוצא לרחובה של עיר, מה הוא רואה לנגד עיניו, האם ניתן להבחין בהשגחה פרטית מדוקדקת של בורא עולם בכל פרט ובכל שעל בבריא, או שבמבט ראשוני כי נראה כי ח"ו העולם הפקר, וכביכול הבורא ית"ש עזב את עולמו למשחיתים ולרשעים עוברים על ג' עברות חמורות: עובדי ע"ז, שפיכות דמים, גילוי עריות. יש לאדם להתבונן כיצד העולם נראה.

אדם שמתבונן בהסתכלות פשוטה על מה שקורה בעולם, הוא רואה לפניו עולם שמתנהל באופן של איש היָּשֵׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה (שופטים יז, ו). וְדָרָךְ רָשָׁעִים צָלְחָה (ירמיה יב, א). מחד ישנם אנשים שעובדים מבוקר עד ליל, ומשתכרים בסכומים גבוהים, ולעומתם אברך שיושב והוגה בתורה, מקבל סכום מועט. יתר על כן, ישנם רשעים שגונבים ומצליחים להתעשר מגניבתם, וכן על זה הדרך. ■ המשך בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים על ספר

"דעת תבונות"

פרק ב' | כח החיבור והצירוף

כח הבינה.

כח הבינה ישנם בכללות ג' חלקים: א. בינה מלשון **התבוננות** בין דבר לדבר. (וזהו לשון בינה - בין לבין. ב. בינה מלשון **בנין** - צירוף של חלקים. ג. בבינה מתגלה גם **כח הצירוף**. שהרי לכל דבר שבונים בהכרח שישנה צורה מסויימת, ובבחי' סוף מעשה במחשבה תחילה האומן מצייר תחילה את הדבר כיצד הוא יראה לבסוף ואז הוא מתחיל לבנותו.

אלו הם בכללות שלושת הכוחות שמתגלים באדם ע"י הבינה. הבינה יוצרת מציאות של התבוננות, הבינה יוצרת מציאות של חיבור וצירוף - בנין. והבינה יוצרת מציאות של ציור וצורה.

ובנין א"כ, שבקטנותו של האדם תחילת ההתגלות בקומת המחשבה היא של כח החכמה. ולאט לאט ככל שמתפתח האדם, אזי מתפתח ומתגלה בו כח הבינה בהדרגה.

גילוי כח הבינה

כיצד מתפתח ומתגלה כח הבינה באדם?

ישנם באדם ג' לבושי הנפש, שהם: מעשה, דיבור, ומחשבה. ואלו הם שלושת סוגי השכל שבאדם, וכפי שקראם הגר"א: שכל המעשי, שכל הדיברי - הדיבור, ושכל העיוני.

הבינה בשכל המעשי

הבינה מתגלה באדם בתחילה בכח המעשה. ולכן נותנים לתינוק משחקים, בתחילה הוא רק מנענע את המשחק וזוהי צורת המשחק שלו בו, כמות שהוא ללא הרכבה. (וזהו הבחי' של התורה הנעלמת, כמש"כ (משלי ח') "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום". שעשוע - נענוע, זה תחילת הגילוי, וזהו ענין עמוק מאוד)

אך לאחר מכן הוא מגיע לשלב של **הרכבה**. נותנים לו קוביות או חלקי משחק והוא מרכיבם. בתחילה הוא לא יוצר צורה ממש, אלא רק מניח חלקים זה על זה, ומצרף ומרכיב אותם אלו באלו. עד שהוא מתפתח יותר, ויוצר **צורה** לחלקים שהוא מרכיב.

כאשר שני חלקי הבינה הללו, שהם הרכבת החלקים, ויצירת הצורה בהם, מתגלים ומתפתחים בקטן. בהכרח שגם החלק הנוסף שהוא **כח ההתבוננות**, מתחיל להתפתח אצלו במידת מה.

כח זה אמנם עדיין בהעלם. אך כשהוא מרכיב ומחבר, ואח"כ יוצר צורה מחלקי המשחק, הוא לאט לאט מתבונן וקולט שישנו הבדל בין חלק לחלק, וכן שישנם עוד אפשרויות לצורות שונות. ישנה אפשרות לצורה שהוא יצר, וישנה אפשרות לצורה אחרת. יש אפשרות להרכיב, ויש אפשרות לפרק וכו'. וכך מתפתח בו כח ההתבוננות.

כל זאת עדיין בשכל המעשי - כח הבינה המתגלה ומתפתחת ע"י המעשה, אשר אינה שייכת עדיין לסוגיה של לימוד התורה שהוא הנידון שלנו. אך אלו הם שלבי התפתחות הבינה הראשוניים בשכל המעשי, והם נעשים בלי מודע כמעט בכלל. ■ המשך בשבוע הבא מ- תוך סדרת שיעורים "דעת את

תורתך דרכי הלימוד"

פתיחה | א-ב בעיון

אב - דקלוקול ותיקון

והנה ישנם ג' בחינות. א. אב המוליד. ב. עקר שאינו מוליד, כאברהם. ג. מי שהיה בו כח הולדה ונעשה זקן ועתה אינו מוליד. והוא מה שאמרה שרה "ואדני זקן". ותחלה היה אברהם עקר ונתקן. ואח"כ נתחדש שאע"פ ש"ואדני זקן", הוליד. וכח של לידה בזקנה הושרש באברהם ושרה ונתגלה בלוט כמ"ש (שם יט, לא) "ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן וגו", ואמרו (בב"ר נ"א) "ונחיה מאבינו בן אין כתיב כאן, אלא ונחיה מאבינו זרע, אותו זרע שהוא בא ממקום אחר, ואיזה, זה מלך המשיח". ונמצא שמאב זה נולד מלך בחינת אבינו מלכינו, היפך אבי מלך, אב-מלך, כנ"ל מצד הקלוקול.

והושרש באברהם, שהיה גם אב וגם מלך. ובד"ר רמז אב, מלך, ר"ת אב, מצירוף מדרגת אב, אם מלך. והשתא יש הבדל בין אבות לאמהות, אבות ג', אמהות ארבע. אותיות אב-רע. שורש האם באב, שהיא שורש לרע. אולם באמת ביקש דוד שכשם שאומרים אלקי אברהם ואלקי יצחק ואלקי יעקב כן יאמרו אלקי דוד שיהא אב רביעי, ולזה זכה אלא אבד מדרגתו, אבד אב-ד, שהוא דוד. אולם לעת"ל ישו האבות והאמהות ויעשו ד'. ושורש אב דדוד בלוט, אבינו זקן.

והנה גבי מעשה העקדה כתיב, (שם, כב, ו) "וילכו שניהם יחדיו, ויאמר יצחק אל אברהם אביו, ויאמר אבי וגו'". ופנימיות העקדה כי כיון שאמר הקב"ה לאברהם "כי ביצחק יקרא לך זרע", ונתגרש יש מעאל מן הבית, שם תואר אב באברהם עיקרו חל על יצחק, ואם יעקד יצחק ויעלה לעולה, יעקר שם תורת אב באברהם שיסודו ועיקרו ליצחק וזרעו, והתפשטותו להמון גויים. וזהו "וילכו שניהם יחדיו", זה לעקוד שם אב, וזה לעקוד שם בן שיכללו יחדיו. וכאשר אמר לו הקב"ה "אל תשלח ידך אל הנער", נתחדש באברהם שם תואר אב מאור האב העליון, הוא ית"ש אבינו מלכנו. וכמ"ש הדבק במידותיו מה הוא אף אתה, כן הכא נדבק ונתכלל בשם תואר אב של הקב"ה.

ומכאן ואילך מצות כיבוד אב, הוא ניצוץ של כיבוד האב העליון, משא"כ אצל אוה"ע, ולכך בעכו"ם אין

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן בגדר יוחלט השור דרע"ק ש"ע סי' ת"ז סעי' א'

י"א. עוי"ל דלכו"ע יסודו בחיובא דבעלים ופליגי אם תלוי בדין יושם' או בדין יוחלט' דבעלים

ויש לחדד עוד, דהנה נתבאר שחיוב הבעלים הוא רק בגדר יושם ולא יוחלט, אמנם בשעת העמדה בדין גופא נתבאר לעיל מדברי הראב"ד דבי"ד מחליטים את השור גם לרי"ש, והרי שבשעה זו חל דין יוחלט גם מצד חיוב הבעלים. וא"כ מעתה יש לדון גם אם נימא כמו הצד שחיוב השור יסודו בחיוב הבעלים, האם כוונת הדבר שלא יתכן שיחול חיובא דשור בלי שיהא שום חיוב מצד הבעלים, אבל כל שיש דין יושם מצד הבעלים שפיר יכול לחול חיוב השור. או נימא דלדין יוחלט שמצד השור לא סגי שיהיה דין יושם בחיוב הבעלים, אלא צריך שיהיה דין יוחלט מצד הבעלים ורק אז חל גם דין יוחלט מצד חיוב השור.

ולפ"ז יש לבאר את מחלוקת הרמב"ם ותוס' באופן שונה מעט, והיינו דלכו"ע חיוב השור לא יכול לחול בלי שיהא חיוב מצד הבעלים, אלא דלפי תוס' סגי במה שיש דין יושם מצד חיוב הבעלים כדי שיחול דין יוחלט מצד חיוב השור, ומאחר דמשעת הנגיחה יש כבר דין יושם השור מצד הבעלים, לכן יכול לחול למפרע דין היוחלט שמצד חיוב השור משעה זו.

אבל הרמב"ם ס"ל דעל מנת שיהא דין יוחלט מצד חיוב השור צריך שיהיה מצד הבעלים ג"כ דין של יוחלט דוקא, ולפיכך סובר הרמב"ם דכל עיקר דין יוחלט, גם מצד חיוב השור, אינו חל אלא משעת העמדה בדין ואילך. אבל קודם העמדה בדין אין כלל דין של יוחלט אלא רק דין של יושם השור, ורק מכח העמדה בדין חל דין יוחלט השור מצד הבעלים, וממילא גם מכח השור גופיה.

ונמצא לפ"ז, דלדעת הרמב"ם [לפי דרכם של האחרונים שלמדו בשיטת הרמב"ם דזה חל רק מכאן ולהבא] עד שעת העמדה בדין אין כל מחלוקת בין רי"ש לרע"ק, אלא לכו"ע יש רק דין של יושם השור בלבד [וזוה מצד חיוב הבעלים, כפי שנתבאר], וכשמגיע שעת העמדה בדין, נעשה יוחלט מכח הבעלים וכתוצאה מכך יש גם מציאות של יוחלט מכח השור. והגדרת הדבר לפי הרמב"ם, דדין היוחלט של השור איננו יסוד של חיוב לכשעצמו, אלא המשכה מדין היוחלט של הבעלים. ■ מתוך קובץ שיעורים כלליים על חו"מ אם אתם מעוניינים להמשיך

כי תשא | א-ק

ראה קראתי בשם בצלאל, קראתי, קרא, אק-ר. ואמרו רבותינו א-ק ר"ת אבד קדמון, צורת האדם השלם הכולל בקרבו את כל מציאות הנבראים, שכולם אינם אלא חלקי צורת אדם. וכן אדה"ר יציר כפיו של הקב"ה נברא בצורת אדם זו. אולם כאשר חטא אמרו בפ"ג בחגיגה, כתיב ותשת עלי כפיר, כיון שחטא עמד ומיעטן על ק' אמה והיינו שאבד ממנו בחינת אלף, ונשאר רק קוף, בחינת כקוף בפני אדם.

והוא בחינת אבק לשון ויאבק איש עמו, שע"י שנלחם עמו שורש הרע, בחינת איש מלחמה דקלוקל. והיינו אבק אק-ב. שתי צורות אדם זה לעוֹ-מת זה, אבק דקדושה ולעומתו אדם בליעל. ואדם בליעל רוצה ליקח לח-לקו את כל הראשיות א-י-ק. שהוא גימ' אלף. שאלף במילוי ממלא בתוכו את י-ק, כל הראשיות, הוא עצמו א', והמילוי שלו י-ק, כנ"ל. אולם בחי-נת א-י-ק בקלקול מתגלה באופן שהופך להיות קיא צואה, קיא ק-י-א. מהפך הסדר א-י-ק, לקיא. והוא עומק שורש קלקולו.

ועיקר שורש כח הרע שמניעו להלחם בקדושה, אדם לעומת אדם, כנ"ל, הוא ע"י מידת הקנאה, אק-ג, ואזי נעשה ר"ת אדם קדמון נפל, ואדם דק-דושה נאנק, אק-נג. ועל מנת להחזיר צורת אדם שלם יש ללמוד מקרא, אק-רם, מרוממו. כי מקרא בחינת זה ספר תולדות אדם שבו מצוייר צורת אדם שלם. ולכך ע"מ להשיב את צורת אדם שלם יש להאירו מתוך המ-קרא.

ושלמות התיקון כמש"כ (ישעי' נג, יב) ושמתי כדכד שמשתיך, ושעריך לאבני אקדח. אק-דח. כד, כד, כנגד כ"ד ספרים שאלמלי חטאו לא ניתן אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע כמ"ש בנדרים. וכאשר נתקן, מאיר אור המקרא גם בנ"ך בכל כ"ד ספרים. ואזי מאיר אבני אקדה שהוא שם אבן יקר המאיר בוער כלפידיים כמ"ש בתרגום יונתן. כי הקלקול הנקרא שבירה, מפריד את האותיות הנקראים אבנים כלשון חז"ל, והוא הגורם לחורבן העולמות והוא הגורם לנפילת קומת האדם, שנפרד אות אלף מן האות קוף, כנ"ל. ולכך מהות התיקון הוא אבני אקדה, אבנים מאירות שחוֹ-זרים ומצטרפים. ואז נהפך לשון אבק מלשון של מלחמה ללשון של חבוק כמ"ש בחולין (צא). ויאבק, ויחבק. והוא בחינת מים קפואים, קפא, אק-פ. כי מים כל טיפה לעצמה, אולם כאשר המים קופאים נעשה אחדות בין כל הטיפות למקשה אחת והוא בחינת אפק אק-פ. כי הקלקול שורשו גאוה, אנא אמלוך כנודע. אולם הקלקול והשבירה, הוא בבחינת משבר כלים בחמתו, ולפיכך שורש התיקון הוא בחינת אפק, מתאפק מלכעוס. ותיקון צורת אדם כנ"ל, נגלה באלקנה ושמזאל הנביא בנו, מן הרמתים מלשון רמ, עליון (כמ"ש בשעה"ג ל"ו דף מ"ב) אלקנה אק-נהל. ובנו שמזאל שקול כנגד משה ואהרן, משה ואהרן ככהניו ושמזאל בקוראי שמו. בחינת קרא, כנ"ל אק-ר. ומתעלה בחינת מקרא, אק-רם, כנ"ל, באלקנה הרמת.

והוא בחינת יחזקאל, אק-חזיל. ועיין ספר הגלגולים (פמ"ה) ולכך נקרא תמיד בן אדם, כי שאר הנשמות הם בני אדם וחיה, אך יחזקאל היה בן אדם לבד, לפי שהוא טיפת קרי מדוכרא בלתי נוק'.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבק, אלקנה, אפק, אקדח, אשקלון, מקרא, קנא, קפא, נאק, יחזקאל, יקותיאל, נקא, קיא. ■ נכתב על ידי הרב

שליט"א במיוחד לעלון זה

בלבביפדיה מחשבה המשך מעמוד ד'

להם תואר שם אב לגבי כיבוד אב, כמש' חז"ל (נזיר סא.).

ובזה נבדלו יעקב ועשו. כי יחס של עשו ליצחק שהיה לו זכות כיבוד אב אולם מהותה כמ"ש (שם, כז, מא) "יקרבו ימי אבל אבי", ואמרו (במדרש תהילים יד) "אמר נבל בליבו זה עשו הרשע, שהוא אמר אחד בפה ואחד בלב, בלב הוא אמר יקרבו ימי אבל אבי, ובפה הוא אמר הנני". והרי שכל יחסו ליצ-חק וכיבודו לא היה אלא בפה, "ציד בפיו". וזה העוֹ-מק שבקש יצחק מעשיו מטעמים. כי בפה יש שני חושים. א. דיבור. טעם. ומהות הדיבור יציאה לחוץ ומהות הטעם הכנסה לפנים. ועשו מהותו רק די-בור לחוץ. ורצה יצחק לתקנו בטעם שיכנס לפנים. מטעמים דייקא. כי שורש חיבור הבן לאב, כי נולד מתוך תענוג, שהרי מקיימים בכך מצות עונג שבת, והוא חיבור פנימי והוא בחינת אב מלשון רצון, אבה, כנ"ל, שעיקר הרצון בתענוג, בחינת "אין בטוב למע-לה מענג" (פנימיות הרצון, עתיק, תענוג) וזהו שורש לידתו של יעקב ויחס שם תואר אב יצחק ביחס ל-יעקב. אולם יחס של עשו בבחינת "ראוה מדברת", לשון זיווג, (כתובות יג, ע"א) ושורש לידתו של עשו מאותו דיבור שדיבר נחש עם חוה.

והוא עומק מ"ש (ב"ב, טז:): על יום מיתתו של אברהם על עשו, "א"ר יוחנן, חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום". ושורשם ה' שנתוסף לאברהם, אב המון גויים כנ"ל, ששורשם עשו ראש לכל האומות. ושורשם ה' מוצאות הפה "ציד בפיו". ובאמת יש אב בפועל ויש אב בתורה, רב המלמדו שנקרא אביו. ורב המלמד שם תואר אב חל מכח פיו, דיבור. וזה לעומת זה הוא עשו, ציד בפיו.

ומכח אותו מעשה של יעקב, מצוה יצחק את יעקב (שם כח, ב) "קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך". בתואל, אב-תול, לשון תלתלים, תל שאינו ישר. אב-מתולתל. לברר משם את שם תואר אב. וזמש"כ (שם לא, א) "לקח יעקב את כל אשר לא-בינו", בירר כל חלקי אב שבו ולקחם. ודייקא אזי כתוב (שם, יד) "העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו", כי נשלל תואר אב ואזי כתיב (שם ג') "שוב אל ארץ אבותיך", עם כל חלקי אב שבירר. ■ נכתב על ידי הרב

שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס ז' ימים קודם המיתה מסתלקים ז' מקיים של מ"ל דצלם כנודע בזוה"ק, נסו הצללים.

צמצום אבלות כאשר כח הצמצום גובר ונעשה מות, שהוא העמדת כח הצמצום בתוקפו. וזש"כ (בראשית ז, יא) אבל כבד הוא למצרים. מצרים לשון מיצר, גבולות הצמצום. וכאשר גובר הצמצום, זהו אבל גדול הוא למצרים. ועיין רש"י הירש (וישב, לז, לג, ד"ה ויתאבל) מלת קישור אבל, מגבילה תמיד את מה שהוחזק עד כה כאמיתי ומוחלט. והבן שהקו שורש קום עשה, והצמצום שורש שב-ואל תעשה. ועיין רבינו בחיי (שמיני י) ודע כי בכלל "אבל לא תעשה" (לשון הפסוק יחזקאל כד, טז) יכנסו ה' דברים. רחיצה, סיכה, תשמיש המטה, משא ומתן של תורה, למוד תורה. ועיין ירושלמי (מו"ק פ"ג ה"ה) תניא, מניין לאבלות ז' ימים מן התורה, א"ר אבהו א"ר יוחנן, אל נא תהי כמת, הסגר. מה ימי המת שבעה אף ימי הסגר ז'. גדרו הסגר - צמצום. ויתר על כן, זמן האבלות מתחיל מזמן סתימת הגולל, סיתום צמצום.

קו צורת חבל "חבל נחלתו". ובקלקול נתחלף ח-בל, ל-א-בל. והוא כי עד מקום שאור הקו מגיע לא שייך אבלות, רק בבי"ע שאין שם אור הקו שייך אבלות.

ועוד אמרו (מו"ק כ"ז ע"ב) אסור להתקשות על המת יותר מדאי, אלא שבעה להספד. מכאן ואילך אומר הקב"ה אין אתם מרחמין יותר ממני. והרי שהאבלות יסודה רחמים, חיים, "והחי יתן אל לבו". ושורשו הארת הקו בתוך הצמצום, שתולדתו הארת אבלות רחמים בתוך המיתה. והבן שאמרו חז"ל מתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין - צמצום, ראה שאין העולם מתקים, עמד ושתף עמו מדת הרחמים - קו.

עיגולים אבל גימ' גל, גלגל, עיגול (עיין ב"ב ט"ז ע"ב), מגולגלת, ומחזרת על באי עולם, מאכלו עגול כעדשה. ושורשו חטא העגל, לשון עיגול. ושם כתיב (שמות לג, ד) ויתאבלו, ולא שתו איש עדיו מעליו. וע"י חטא העגל חזרה מיתה לישראל, אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם, אכן כאדם תמותון. כמ"ש בריש ע"ז. ועיין מהר"ל (גור אריה בראשית כה, ל, וכן חידושי אגדות ב"ב ט"ז ע"ב) כי ההויה וההפסד תלוי בגלגל, עיי"ש. וכן כתיב (עמוס ח, י) והפכתי חגיכם לאבל. חג לשון מחוג, עיגול. ומכאן למדו (מו"ק כ' ע"א) שאבילות ז', מה חג ז' אף אבלות ז'. ולכך רגל, חג, מפסיק אבלות. שנהפך אבלות לחג. וכן ת"ב, נקרא מועד, קרא עלי מועד. וזהו שורש אבילות י"ב חודש, מעין שנה, שחוזר לנקודת זמן זה.

יודר כתיב (בראשית יז, יט) ויאמר אלקים אבל שרה אשתך ילדת בן. ובתרגום אבל, בקושטא, אמת. קו יושר. ומצד כך כתיב (במדבר לג, מט) אבל השיטים, אבל, מישור, יושר. וכן אבל מחולה (שופטים ז, כב). מחולה, לשון מחול, סיבוב עיגול, אבל - מישור. צרופם, דבר והיפוכו. ולפיכך משמש אבל, מלשון יושר. וכן משמש מלשון שינוי, ברם. והיא סוד האחדות, שכאשר נפרדת, זהו גופא עומק האבלות.

שערות אבל מגדל שער ראשו פרע (מו"ק י"ב ע"ב). וכן אפר בראש חתנים, על השער. וכתיב (אסתר ו, יב) אבל וחפוי ראש. ושורש כל דין ל' באבלות יליפינן מנזיר. כמ"ש (מו"ק י"ט ע"ב) באבל ל' יום מנ"ל, ילפי פרע פרע מנזיר וכו'. גדל פרע שער ראשו. ואמרו (ברכות יא, א) אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, שהרי נאמר בהן פאר. ומקומם עד ראשי השערות. ואמרו (מו"ק ט"ו ע"א) אבל חייב בעטיפת הראש.

אזן היכן שלא היה מאיר אור האזן היתה שבירה, מיתה, אבלות. ולכך ג"ר לא נשברו וז"ת נשברו. ואמרו (תנחומא שמיני א') ומפתח אהל מועד לא תצאו ז' ימים, ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה. אמר להם משה לאהרן ולבניו, שמרו אבלות ז' ימים עד שלא יגיע בכס וכו'. שכך שמר הקב"ה שבעת ימים

אבילות עד שלא הביא את המבול. וזהו מכח הארת האזן.

חוטם לשון חטא - כמ"ש בברכות (ל"ג ע"א) אין ערוד ממת אלא החטא ממת. וכאשר מתהפך מחטא לחיטוי, אמרו (שבת נ"ה ע"ב) פרח חטא ממך. ועיקר האבלות אינו על המיתה אלא על החטא הממית, כמ"ש הרמב"ן בתורת האדם. ועוד, אגוז בגימ' חטא. ופעמים נכתב חסר, עיין חת"ס (או"ח תקפג, ב) אגז ר"ת אף גם זאת (בהיותם בארץ אויביהם). ולכך לא אוכלים בר"ה אגז. ולפ"ז א-ג-ז באבלות, יש דינים של יום ראשון, שלשה ימים, ז' ימים. וכן בדקות ו', כי ז' נאמר בו מקצת היום ככולו (ונחלקו הראשונים אם יום ראשון דאורייתא, הלכה למשה המסיני, או דברי סופרים. ועיין הון עשיר נגעים יב, ו).

פה אמא (ב"ב ט"ז ע"ב) אמרי במערבא משמיה דרבה בר מני, מה עדשה זו אין לו פה, אף אבל אין לו פה. וכדאמרן (מו"ק כ"א ע"ב) אבל כל שלשה ימים הראשונים אינו משיב שלו' לכל אדם, וכ"ש שאינו שואל בתחלה, משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל (עיין רש"י תולדות כ"ה, ל, ד"ה מן). וכן פטור מת"ת מלבד טעם משמחי לב, כי אין לו פה של ודברת במ.

עינים - שבירה השבירה שורש לכל מיתה, שורש לכל אבלות. ואמרו (מו"ק כ' ע"ב) כל האמור בפרשת כהנים שכהן מיטמא להן, אבל מתאבל עליהן. ואלו הן. אשתו, נוק', יצאו מלכיות בלא ט"ס מתחלה. אביו ואמו. שאחוריהם נפלו. אחיו ואחותו. בחינת ז"א נקרא א"ח, כנודע. ונוק' פעמים נקראת אחותו. וכן פרצופי לאה ויעקב העומדים במקום ז"א. בנו ובתו, נה", מקום הולדה. וכן מתאבל על אבי אביו, כתר, שנה"י שלו נפגמו. וכן בן בנו. בחינת או"א, שבניהם הם ישו"ת. ובני בניהם ז"ו"ן. וכן פגם זה חזר בעגל, וירא העם כי בושש משה לבוא. ויתר על כן בדקות במת גופא כמ"ש רש"י (בהעלותך יא, טז ד"ה אספה) ויחזו את האלקים, שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר לפני המלך ויאכלו וישתו. ולא רצה הקב"ה ליתן להם אבלות במתן תורה, וכו'. והשורש "ויחזו". ולכך ג' ימים ראשונים של אבלות הוא "בכ"י". עיני עיני ירדה מים.

עתיק עתיק לשון ישן, זקן. וכן לשון העתקה. וסדר בריתו של עולם כשנעשה עתיק, זקן, נעשה העתקה ועובר מהעולם, מיתה, שורש האבלות.

וסוד עתיק דבר והיפוכו רדל"א. וזהו שאמרו (ילק"ש תולדות קי"א ד"ה ויעקב) מה עדשה זו יש בה שמחה ויש בה אבלות, כך אבל שמת אברהם ושמחה שניטל יעקב הבכורה. וכן ע"ד כלל אצל כל אדם מברך שתיים. ברוך דיין האמת, אבלות. ושהחינו, על ירושה, שמחה. ולכך יליפי' ז' של שבעה מחג שהוא ז' (מו"ק כ' ע"א). דבר והיפוכו. ול' יום של אבלות מנזיר (מו"ק יט ע"ב), דבר והיפוכו. וכן ת"ב מוגדר כאבלות עתיקא, ובו ביום נולד משיח. קרא עלי מועד.

אריך כתיב (ישעי' ס, כ) כי ה' יהיה לך לאור עולם, ושלמו ימי אבלך. אריך, אורך, מלשון אור, מתארך עד סוף אותו עולם. והוא בחינת "אור עולם", שמאיר מן ראשית העולם עד אחריתו, משא"כ או"א וזו"ן. ולהיפך האבלות, חשך, בכה, תבכה בלילה. ועיין רש"י הירש (בראשית וישב, לז, לד, ד"ה ויקרע) אבל והשרשים הקרובים לו מבטאים כולם ערפול וחוסר בהירות, אפל, חשכת לילה.

אבא כתיב (בראשית כז, מא) יקרבו ימי אבל אבי. ובעומק מעיקרא היה נקרא חכמה ואח"כ בעת התיקון נקרא אבא. וזהו גופא שורש האבלות שירד ממדרגתו חכמה ברישא, למקום חסד דא"א. ומתחלה ירדו אחריו, וזהו שורש למיתה, שורש לאבל.

אמא כתיב (שמואל-ב, יד, ב) "וישלח יואב תקועה, ויקח משם אשה

חכמה, ויאמר אליה, התאבלי נא, ולבשי נא בגדי אבל, ואל תסוכי שמן, והיית כאשר זה ימים רבים מתאבלת על מת". ושורש בגדי אבלות בגדי אמה שנותנת לזון, ונהפכים לבגדי אבל.

ומהכא ילפי (מו"ק טו ע"א) שאבל אסור בתכבוסות. ולכך לבושו שק, כמ"ש בת עיני חגרי שק התפלשי באפר, דרך אבלות. ושם אמרו אבל חייב בקריעה. כי נסתלק אור המלבוש מאמא. ומאותו שורש אמרו (שם יז ע"ב) אסור ליטול צפורניים בימי אבלו. לבושי האצבעות. וכן תיקון האבלות ע"י נחמה באמא כמ"ש (ישעי' סו, יד) אשר אמו תנחמוני (עיי' ספר קרניים מאמר ח' דן ידין אות טז). ועיין קהלת יעקב, נחם ר"ת נשיא חכם מבין, סוד כתר חכמה ובינה וכו', ולפי שבינה כוללת ג"ר ע"כ נחמה בבינה.

ז"א כתיב (בראשית לז, לב) ויתאבל על בנו ימים רבים, יעקב, ז"א, על יוסף. ז"א מתאבל. והוא השורש לאבלות י"ב חודש כנגד ו"ק, י"ב גבולי אלכסון.

וכן כתיב (שמואל א-ו, יט) ויך באנשי בית שמש, כי ראו בארון ה', ויך בעם ע' איש, חמשים אלף איש, ויתאבלו העם וגו'. בית שמש, שמש ז"א.

נוק' שבירת המלכים היה בשם ב"ן בחינת מלכות ונוק' דכל פרט. ומצד התיקון אמרו (ילק"ש בראשית טז, ויכלו) בא להודיענו שאין אבלות בשבת, שבת מלכתא, נוק' דתיקון.

וכן אשת יפת תואר איתא ברמב"ן (כי תצא כא, יב, ד"ה ועשתה) אומר, כי כל אלה משפטי האבלות. ועיין אלשיך (ישעי' סא, ד"ה רוח) והנה יש ב' מיני אבלים. יש אבלים על ציון הם ישראל. ויש פמליא של מעלה, מלאכים, מתאבלים על גלות השכינה, ע"ד מאמר הזוהר לו ולאבליו. וכן אע"פ שאמרו אין השכינה שורה מתוך עצבות. ולפ"ז באבלות, אין שורה. אולם מי שמשותף עמה באבלותה, שורה עמו. וזה עומק אבי-לות הצדיקים, שדומים למלאכים.

כתר רצון. וכתיב (ישעי' סא, ב) לקרא שנת רצון לה', ויום נקם לאלקינו, לנחם כל אבלים. כי שלמות הנחם הוא אור הרצון. וזהו תיקון האבלות. מצד הקלקול תחילתו הוא אנינות וסופו אבילות. אונן מלשון אני, אין. מתאונן שהפך מן אני לאין, וע"ז מתאבל.

חכמה ימותו ולא בחכמה. אב, בחכמה. וע"ז אבלות, על הסתלקות החכמה.

בינה אבל, אותיות א-לב, בחינת, טוב ללכת אל בית האבל, וגו', והחי יתן אל לבו. אבל נוטריקון, אל-לבו. ושם נותנים יין, ויין למרי נפש. ששורשו למ"ד ענבים סחטה לו, חוה לאדה"ר, ומכח כך נעשה מות. וזש"כ (שופטים יא, לג) אבל כרמים. לשון מישור כרמים, שנתהפך לאבלות דכרמים. וכתיב (קהלת ז, ד) לב חכמים בבית האבל. ונתבאר להלן שאנינות בלב, ואבלות בגוף. ועבודת האבלות, והחי יתן אל לבו, להשיב האבלות לאנינות. וזה מתגלה בעיקר בשב"ק שאין נוהג אבלות בפרהסיא אלא בצניעא שהוא מעין אנינות, ועי"כ יש עליה מן מלכות לבינה.

דעת שורש כל האבלות מכח מיתה שבאה לעולם ע"י אכילה מעץ הדעת טו"ר, ביום אכלך מות תמות. ואף משה דעת דתיקון מת, וכתיב ביה (דברים לד, ח) ויתמו ימי בכי אבל משה. והדעת פנימיות ו"ק. ועיין רבינו בחיי (שמיני ט, א) גם ימי אבלות שבעה, כימי שמחה, וכו' רומז לז' ימי בראשית. לדעת שהוא שורש לכל ז' ימי בראשית שנהפכו לאבל. ומכח כך אמר שלמה ז"פ הבל כנגד ז' ימי בראשית כמ"ש חז"ל. ומה שהיה הבל, נעשה אבל. ולכך יש דין לא לעשות מעשים המסיחים דעתו מן האבלות. דין שהיה אבלות בדעת.

חסד כהן בחסד. וכתיב (יואל א, ט) אבלו הכהנים משרתי ה'. חסד,

מים. ואמרו (ברכות טז ע"ב) למדתנו רבינו שאבל אסור לרחוץ. והמים דחסד מתהפכים למים של דמעה. אבלות יסודה, חסד של אמת, חסד שעושים עם המתים.

גבורה אמרו (מו"ק טו ע"א) אבל אסור בעשית מלאכה. כי יד כהה, יד שמאל, גבורה, גוברת על ימין, שבה עיקר מלאכתו. וזו כל מהות האב-לות, התגברות כח הגבורה על החסד.

תפארת כתיב (ישעי' סא, ג) לשום אבלי ציון, לתת להם פאר תחת אפר. פאר תפארת, תת-פאר. ואמרו (מו"ק יח ע"א) דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל. כי ספיקא דאיסורא לחומרא, נטיה לקו שמאל. אולם באבל הלכה כדברי המיקל, נטיה לקו ימין. שהמלכות, הלכה, ד' אמות של הלכה, נתקנים בד' אמות של קבר. ונעשה מיתוק. ולכך יש נטיה לקו ימין.

נצה נו"ה, רגלים, מקום הילוך. וע"ז כתיב (איכה א, ד) דרכי ציון אבלות. ובהשתלשלות, סוף רגלים, כף הרגל, אמרו (מו"ק טו ע"ב) אבל אסור בנעילת הסנדל.

הוד הוד מתהפך לדוה, כל היום דוה, חודש אב, חמישי כנגד הוד. אב-לות של חורבן הבית. והוא לשון הודיה על האבלות גופא. כמ"ש בשם משמואל (כי תשא) ומה שצותה תורה לנהוג אבילות אינו עונש ח"ו וכו'. והיינו דמחמת שהוא חסר יכול להיות נשלם מצד אחר, מסטרא דמסאבא ח"ו, וכו'. לכך גזרה התה"ק עליו אבלות, שיהי נשאר באבלות באלה הימים. והסכמה זו להשאר בחסרון זה הוד.

יסוד כתיב (בראשית לז, לד) ויתאבל על בנו ימים רבים. יעקב, ז"א, על יוסף, יסוד.

עוד, ששון יסוד כנודע, שש-ון. מדת יסוד שישית, וזש"כ (ישעי' סא, ג) שמן ששון תחת אבל. וכן כתיב (שם סו, י) שישו אתה משוש כל המ-תאבלים עליה, ועוד. מדתו שלום. ולכך אמרו (מו"ק טו ע"א) אבל אסור בשאילת שלום.

ואמרו (מו"ק טו ע"א) אבל חייב בכפית המטה. ושם אמרו, אבל אסור בתשמיש המטה. ושורש דין אונן עד הקבורה. אונן לשון אונן. כוחי וראשית אונן. אבלות על שורש הטיפה שביסוד. ואמרו (ילק"ש ישעי' שצ"ט ד"ה ושפח) אנינה מבפנים, ואבלות מבחוץ. אנינות על השורש הנעלם, טיפה. ואבלות על הגלוי, גוף. ועיין מלבי"ם (ישעי' יט, ח) האונן הוא בלב, וכו', והאבלות הוא בפרהסיא.

מלכות כתיב (במדבר יד, לו) במדבר הזה יתמו, ושם יומתו. דור המדבר. וע"ז כתיב (שם לט) ויתאבלו העם מאוד. הן על מיתתם, והן על אי כני-סה לא"י, מלכות. וכן הארץ מתאבלת כמ"ש (ירמי' יב, ד) עד מתי תאבל הארץ. וכתיב (יחזקאל ז, כז) המלך יתאבל.

נפש: כתיב (איוב יד, כב) ונפשו עליו תאבל, נשאר רק עם מעט חיות, קיסטא דחיותא. ועיין מאירי (תשו-בה הקדמה), אבלות, הכל להעיר האדם לפשפש במעשיו.

רוח: הבלא דגרמי, נשאר רק הבל שבעצמות. ועוד, איבוד הישרות, אבל-מישור.

נשמה: אבלות במוש"ק על הסתלקות נשמה יתי-רה. ובדקות אבלות כל מדרגה שהשיג ואבדה.

חיה: הסתלקות הנביעה, יבש המעיין.

יחידה: כתיב (ירמי' ו, כו) אבל יחיד עשי לך. ישב בדד וידום. יושב לבדו מכח יחידה שבנפש. ועיין תוס' (עירובין מו ע"א ד"ה דאמר שמואל) הלכה כדברי המיקל באבל, אפילו ביחיד במקום רבים. ■ נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה [להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net]

שאלה

שלום רב, אשמח אם הרב יוכל לכוון הדרך הטובה ביותר

למצוא את הרב בשבילי ומה לחפש ברב. תודה.

תשובה

"עשה לך רב"

וכן על החלק של רב ע"מ להסתלק מן הספק, איתא בר' יונה שם, עשה לך רב והסתלק מן הספק, ר"ל שיקבל חברו לרב אע"פ שלא יהיה חכם יותר ממנו. ואפילו לא השיג את חכמתו, כדי שיסתלק מן הספק. ובירושלמי אומר, זיל איתי לי זקן מן השוק דאיסמוך עליה ושרי לך וכו'. על כן יעשה חבירו רב וישאל ממנו ספקותיו.

ובאופן רחב יותר אמרו חז"ל איזהו חכם הלומד מכל אדם. ולכך פירש המהר"ל (דרך החיים פ"א, משנה ו', ד"ה יהושע) כי מ"ש עשה לך רב, אין הכוונה על הרב שהוא רב מובהק, שע"ז לא היה אומר עשה לך רב. אבל פירוש הדבר שיעשה לו רב, אף אם אינו ראוי להיות רב. וזהו עשה לך רב שע"פ א"א שלא ילמד ממנו דבר מה, ודי לו באותו דבר שלמד כעושה אותו לרב. ומעין כך כתב בספר תולדות יעקב יוסף (ויקרא, קדושים ד"ה וזהו) עשה לך רב, ר"ל שתחזיק לכל אדם שהוא רב לך.

ובאופן רחב יותר פירש בספר הנ"ל (קדושים ד"ה עוד), שמעתי פרוש עשה לך רב, התחבר עם הרבה אנשים, כמו עם רב. ואמרו חז"ל (ב"ר פס"א, א) על אברהם אבינו, שנעשו כליותיו כשני רבנים ומהם למד תורה (ולשון אחר מעצמו למד תורה). וכל הנ"ל לא נאמר על רבו מובהק. אולם על רבו מובהק אמרו (מו"ק י"ז ע"א), הכי אמר ר' יוחנן, מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבקות הוא, אם דומה הרב למלאך ה', יבקשו תורה מפיו, ואם לא, אל יבקשו תורה מפיו.

ובאופן השלם עיקר הרב צריך שיהא הוא ית"ש. שכשם שאנו נקראים בנים למקום והוא נקרא אבינו. כן אנו תלמידיו והוא רבינו שמלמדנו תורה מאז מתן-תורה ואילך. וכמ"ש בספר עבודת ישראל (ליקוטים לאבות פ"א מט"ז) עשה לך רב, ר"ל כשלומד ומתפלל תעשה לך רב הוא הבורא יתברך, שתצייר במחשבתך שהבורא יתברך הוא לנגדך ומלמדך להועיל. וזהו במדרגת מי שדבוק בו ית"ש.

למעשה

א. לרבו מובהק ראוי לחפש איש אמת.

ב. קרוב לשורש נפשו לפי השגתו.

ג. להתפלל ולבכות על כך לקב"ה, כי א"א להכריע על כך בשכל אנושי.

ד. יש לדעת מה נמצא אצל הרב ולפ"ז לקבל ממנו. ופעמים נצרך כמה רבנים כמו שנכתב לעיל.

מלבד קבלה מהרב של גמרא, סברא, הוראה, עצה, יש לקבל מן הרב דעת ישראל, מבט אמת על כלל הבריאה ופרטיה ומהלכיה. וכן אוצר של עולם פנימי, מידות, קדושה וכו'.

יש ללמוד זאת הן ממעשיו, דיבוריו, מחשבותיו. ומעצם היותו בה-תראותה. ■

אמרו חז"ל באבות (פ"א משנה ו') "יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב".

ובאבות דר"ג (פ"ח ד"ה עשה) אמרו, "כיצד, מלמד שיעשה לו את רבו קבע, וילמד ממנו מקרא ומשנה מדרש הלכות ואגדות". וזהו רב ללמדו תורה (ועיין מהר"ל דרך חיים משנה י"ח ד"ה אמנם, שנראה שפירש באופן שונה).

זולת כך יש אופן נוסף של רב להוראה ולעצה. וע"ז אמרו באבות (פ"א משנה ט"ז) "רבן גמליאל אומר, עשה לך רב והסתלק מן הספק". רב להוראה, כמ"ש ברע"ב שם, לענין הוראה מדבר עכשיו. אולם במאירי שם כתב, הטוב שבמלכים צריך עצה.

עוד אמרו במסכת ע"ז (י"ט ע"א), "כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם וכו'. הני מילי סברא, אבל גמרא מרב אחד עדיף". והרי נצרך ד' רבנים: א. גמרא - רב אחד. ב. סברא, ריבוי רבנים. ג. רב לעצה. ד. רב להוראה. ועוד רב בבחינת לומד מכל אדם כמו שיבואר להלן בשם המהר"ל.

צורת עשית הרב: אמרו בילק"ש (משלי, רמז תתקלח ד"ה בני) מדייש עליך כעפר, והמליכהו עליך. וכתב במרכבת המשנה, עשה לך רב, והוא שיהא אימתו עליך.

ובאלישיך (ויקרא פ"ט ד"ה ויבא משה) כתב, ולא תמתין עד שהרב יבקש ללמדך וכו', כי אם אתה בקשהו ולך אליו. ואם לא ירצה עשה אותו, כי תלך ותעשה לו כמה פיוסים, וכמה תחונות, והתנפל לפניו עד שירצה.

ומלבד עשית רב כפשוטו, יבואר להלן שיעשה גם חבירו לו לרב. ומצד כך כתב בספר עבודת ישראל (ליקוטים לאבות פ"א מ"ו), ואמר עשה לך רב, ר"ל שכל אחד יעשה את חבירו עליו כרב. שאם יראה בו דבר מגונה יגעור בו.

ובספר אגרא דכלה (לך לך ד"ה או) איתא, כי אמרו רז"ל עשה לך רב, וצריך לרוץ ולכתת רגליו מעיר לעיר אחר הרב שזוכה ללמוד ממנו.

הראוי להיות רב

כתב הרמב"ם בפירוש המשניות (אבות א, ו) עשה לך רב, ואפילו לא היה ראוי להיות לך לרב, אבל שימהו לרב עד שתמסור לו ויושג לך החכמה, לפי שאין לימוד האדם מעצמו כלימוד מזולתו, אלא לימודו מזולתו יותר קיים אצלו ויותר מבואר. ואפילו היה כמותו בחכמה או למטה הימנו.

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת: rav@bilvavi.net

להצטרפות לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ולכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829